

Egy élő klasszikus: JEAN GABIN

Kialszanak a lámpák, új beállítás, hosszú szünet. A főszereplő kimegy a stúdió kertjébe, leül egy padra, egyedül. Nem zavarják. Bent készül az esti meglepetés: ötvennyolc gyertya, arany kronométer, pezsgős palackok. Furcsa, hogy születésnapja van annak, aki szinte kortalan, mert életében már klasszikus. A színész ül a padon. Ez a hetvenkettedik filmje. (Ez néhány hónappal ezelőtt volt, azóta újabbakat forgatott.) Sűrű haja fehérré, az egész világon ismert, markáns, férfias arcáról egyszerre sugárzik az erő és a gyöngédség. Jean Gabin most pihen.

— Anyám kávéházi sanzonénekesnő, apám vándor-operettszínész volt... — mondja. — Gyermekkoromban néha kora reggeltől késő estig barangoltam a Mériel környéki erdők, sziklák között; gyűlöltem az iskolát, és imádtam a természetet, a madarakat, kutyákat, lovakat. Szegény gyerek voltam, de nem fáztam, nem éheztem soha... Ha egy kicsit több gyöngédséget kaptam volna anyámtól, apámtól... Nem a szüleim tehettek róla, nyilván bennem volt valami álszemérem... Órákon át lestem a vonatokat... Soha nem álltak meg Mérielben...

— Hogyan lett színész?

— Apám jó pajtásom volt... tizennégy éves koromban anyám meghalt, s attól kezdve apám rendszeresen magával cipelt a falubeli különböző bistrókba, úgy vélte, jót tesz velem, ha megosztom vörös borát, s hajnalig drukkolok mellette, nyere a kártyán... Néha magával vitt a színházba, ahol fellépett. Gyűlöltem

Jean Gabin

a mesterségét, amit apám — apja akarata ellenére választott... Ameddig lehetett, én is visszautasítottam apám parancsát. De mire tizenkilenc éves lettem, szinte kirúgott a Folies Bergeres színpadára... Én elhatároztam; a lehető leggyorsabban elmegyek onnan...

Nem így történt. Először egy operettben játszik, aztán 1927-ben a Moulin Rouge-ban felfedezi őt Mistinguett... 1930-ban a Pathé cég,

»Jelentéktelen ember«

»Le ‚Cave‘ se rebiffe« Rendező: Gilles Grangier

kellemes, tiszta, friss hangja miatt — első filmszerepére szerződött. Megjelenése a színpadon és a filmen — forradalomserű volt. Kemény arcával, nehézkes járásával, póztalan, üde természetességével „hozott valamit kintről”: a Mériel-i föld frissességét, zamatát, erejét. Azt adta már első szerepében, amit megörzött, fejlesztett azóta is, minden alakításában, amí a művészetben a legnehezebb: úgy játszott, mintha nem játszana. Természetesnek, igaznak hat mindig.

1935-ben kezdődik azoknak a filmeknek a sora, amelyekben Jean Gabin már a klasszikus, a ma is köztudatban élő mindig más és valahol mindig rokon figurákat játssza: magányos hősöket, akik erősek és lázadnak, de megtorpannak, elgöngyölnek a társadalommal szemben, életükbe örömet a szerelem csak ideig-óráig hoz, mosolyogni csak a halálra tudnak. „Pépé la Moko”, — Julien Duvivier, „A nagy ábránd” — Renoir, „Ködös utak” — Marcel Carné, „Állat az emberben” — Renoir, „Mire megvirrad” — Carné, „Jelentéktelen ember” — Verneuil.

És aztán — a háború. Gabin is be-

vonul, érdemkereszttel tüntetik ki. 1945-ben Franciaország felszabadulásakor Jean Gabin még csak negyvenéves. A haja már szürke, arcán öt évtizednek is elegendő barázdá. (Idősebbnek hat most is koránál, bár sugárzik róla az erő, hófehér haja tömött, sűrű, mint tíz év előtt.) Húsz év után visszatér a színpadra. A kritikusi elkönyvelték, mint „a mozi-színészt”, aki csak a filmvászon tud érvényesülni. Nos, elhatározza, hogy a színpadon, estéről estére, szemtől szembe a közönséggel megküzd újra a sikerért. Sikerült.

»Átkelés Párizson«
Rendező: Claude Autant-Lara

»Az Eiffel torony árnyékában«

— Most már nem játszom a színpadon... Fárasztó volna — mondta kicsit lemondóan a stúdió kertjében. — Csak filmen.

1951-ben „Az éj az én királyságom”-beli vak munkás alakításáért a legjobb francia színész díját kapta, a velencei fesztiválon ugyan ezért a szerepért a legjobb színészi alakításért járó nagydíjat.

Nagy sikerek: „Nagy családok”; „Átkelés Párizson”, Archimédész: a csavargó”; „Nyomorultak”; „Az Eiffel-torony árnyékában”; „Fájdalom nélkül”. A sok jó között természetesen középszerű filmek és középszerű szerepek is; szemrehányásokat is kapott érte. („Egy majom télen”, „Az epsomi gentleman” stb.)

Claude-Autant Lara, Carné, Renoir, Denys de la Patelliere, Gilles Grangier — évente négy-öt filmben játszik, s ezek voltak a leggyakoribb rendezői.

A leghíresebb és legnehezebb produkciója: haragja. Jean Gabin maga is azt mondja; az fárasztja ki a legjobban, ha ezeket a haragos, dühödt kitérőket játssza meg. Az életben gyakran gurul méregbe, semmiségéért is, néha azért, hogy nagyobbakat leplezzen. Ő, aki a vásznon annyira nyugodt és természetes, a világ legnyugtalanabb embere, akit még az is izgat, ha forgatás közben egy ajtót kell kinyitnia...

Michel Audiard, Jean Gabin egyik leggyakoribb forgatókönyv írója és barátja ezt írta róla:

„Ha valamiben nem akar játszani, olyan, mint egy szikla, elmozdíthatatlan. Ezer kifogást talál... A barátja vagyok, ha nem volnék az, nem tudnánk együtt dolgozni. Vagy a barátja az ember, vagy az ellensége, vele nincs középút. Mint barát fedhetetlen, de mint színész... Szerintem a francia film legnagyobb színésze, talán a legnagyobb élő az egész világon. De ha az ember ír neki három sort, azt mondja: „Ezt nem tudom mondani, változtasd meg.” Megváltoztatom, megcsinálom mindent, amit akar, és még mindig azt mondja: „Ezt nem tudom mondani.” Végül is Gabin mondja a saját szövegét, és az jobb mindennél...”

Húsz percig tartott a beszélgetésünk. Jean Gabin végig mosolygós, barátságos volt. Nem hiszem, hogy sokat tudott Magyarországról, de látható örömmel töltötte el, hogy egy olyan országban is, ahol ő soha nem járt, mennyire népszerű.

Közben beállították a díszleteket, és felhangzott a kis és nagy színészekre egyformán érvényes rendezői parancs: — Gabin úr, forgatunk!

És Gabin, fáradt külsejét megcáfoló fürgeséggel sietett a műterembe, ült le a vendéglői asztal mellé, és mondta a szövegét.

PONGRÁCZ ZSUZSA